I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 575. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2022. 12. 14. – 2022. 12. 15.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fenntartható újrafeldolgozás, másodlagos nyersanyagok felhasználása és igazságos átmenet az európai vas- és nemvasfémiparban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2023/C 140/01)

Előadó: **Anastasis YIAPANIS**

Társelőadó: **Michal PINTÉR**

Közgyűlési határozat:	2022.1.20.
Jogalap:	eljárási szabályzat 52. cikk (2) bekezdés
	saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.12.9.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.1.24.
Plenáris ülésszak száma:	575.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	183/0/2

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy a jó minőségű másodlagos nyersanyagok hiánya és a nem versenyképes árak megakadályozzák a másodlagos nyersanyagok nagyobb mértékű elterjedését, és megfelelő szakpolitikai intézkedéseket és finanszírozási lehetőségeket szorgalmaz új újrafeldolgozó létesítmények építése és a meglévő létesítmények technológiai szempontból történő korszerűsítése érdekében. Az EGSZB úgy véli, hogy adókönnyítéseket és fiskális ösztönzőket kell bevezetni az újrafeldolgozási értéklánc mentén és az új körforgásos üzleti modellek számára, különös hangsúlyt fektetve arra a fontos szerepre, amelyet a kkv-k és az induló innovatív vállalkozások játszanak az átállási pályán.

1.2. Az EGSZB olyan további szakpolitikai intézkedéseket szorgalmaz, amelyek támogatják és finanszírozzák a K+F-et a kritikus fontosságú nyersanyagok helyettesítésének, az erőforrás-felhasználás csökkentésének és a termékhatékonyság javításának folyamatában, és hatékonyabbá teszik az uniós nyomon követést, kockázatkezelést és irányítást a kritikus fontosságú nyersanyagok területén.

1.3. Az EGSZB üdvözli a körforgásos gazdasággal és az erőforrás-hatékonysággal foglalkozó globális szövetség ([1]) (GACERE) 2021. februári elindítását, és úgy véli, hogy bővíteni kellene a tagok körét ebben a szervezetben.

1.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a fenntartható fejlődés és az igazságos átmenet előmozdítása érdekében minden tagállamban tovább kell fejleszteni a célzott szakpolitikai intézkedéseket és közberuházásokat.

1.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy egyre nagyobb szükség van olyan munkavállalókra, akik szakértelemmel rendelkeznek a meghosszabbított élettartamú termékek újrafeldolgozása, tervezése és gyártása, a hulladékgazdálkodás és a fejlett szétválogatás terén. A szociális partnerek és az ipari civil társadalmi szervezetek rendkívül fontos szerepet játszanak az igazságos átmenet mechanizmus végrehajtásában és nyomon követésében, és az EGSZB intenzívebb párbeszédet és szorosabb együttműködést szorgalmaz az európai és nemzeti hatóságok és az ipari érdekelt felek között.

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodás és a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv ambiciózus céljainak elérése érdekében meg kell határozni, majd az Unión belül harmonizálni kell a hulladék-keretirány-elvben foglalt idevágó kritériumokat.

1.7. A hulladékexportot csak akkor szabad engedélyezni, ha a célországban teljes mértékben betartják a környezetvédelmi és szociális normákat, mégpedig megbízható és hatékony ellenőrzési eljárások mellett, amelyek bevonják a szociális partnereket és az érintett nem kormányzati szervezeteket. Az EGSZB kéri az osztályozási kérdések szigorú nyomon követését, valamint megfelelő és hatékony védintézkedési eljárások bevezetését szorgalmazza, hogy felfüggesszék a kivitelt abban az esetben, ha a megkövetelt feltételek nem teljesülnek. Az EGSZB emellett arra kéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy ugyanazokat a szigorú kritériumokat alkalmazzák mind az OECD-országokba, mind az OECD-n kívüli országokba exportált hulladékra vonatkozó környezetvédelmi kötelezettségvállalások tekintetében.

1.8. Az EGSZB felhívja a figyelmet az Európából származó illegális hulladékexport és az Unión kívül gyártott áruk gyanús újrabehozatalának problémájára, és szigorúbb határellenőrzéseket szorgalmaz.

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy az Unión belül szállított hulladékra vonatkozó gyorsabb eljárások a vas- és nemvasfémek jobb körforgását eredményezik, versenyképesebbé téve azokat, és csökkentve az üvegházhatást okozó gázok (ÜHG) kibocsátását.

1.10. Mivel a termékek újrafeldolgozhatóságot szem előtt tartó tervezése kulcsfontosságú a jó minőségű másodlagos nyersanyagok körforgásának és elérhetőségének növeléséhez, az EGSZB kéri, hogy a fenntartható termékek környezettudatos tervezéséről szóló rendelet keretében ismerjék el az újrafeldolgozható nyersanyagok és melléktermékek használatát. A termékek élettartamának meghosszabbítása egyre fontosabbá válik az európai ipar versenyképessége szempontjából.

1.11. Az EGSZB úgy véli, hogy a környezeti fenntarthatóság minimumkövetelményeinek és a szociális követelmé-nyeknek az építési termékekről szóló rendeletbe történő bevezetése – címkézéssel és piaci ösztönzőkkel összekapcsolva – egyenlő versenyfeltételeket teremtene a fenntartható termékek számára.

1.12. Az ipari szakértők és más érdekelt felek részvétele elengedhetetlen annak biztosításához, hogy a körforgásosság elvei a terméktervezés minden szintjén érvényesüljenek, és az EGSZB úgy véli, hogy meg kell erősíteni a K+F beruházásokat és a köz- és magánszféra közötti partnerségeket, és pénzügyi támogatást kell nyújtani számukra.

1.13. Az EGSZB úgy véli, hogy a zöld közbeszerzés alapvető szerepet játszik a körforgásos gazdaság mintáinak felgyorsításában és a fenntarthatóság előmozdításában, és meggyőződése, hogy az építési termékek harmonizált uniós szabványosítása egy koherens keretet biztosítana, és csökkentené a tagállamok közötti széttagoltságot.

1.14. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság számos jogalkotási javaslatot kíván előterjeszteni a termékek javíthatóságának és újrafeldolgozhatóságának fejlesztése, a termékek életciklusának meghosszabbítása, az energiacímkézés bevezetése és a fogyasztók számára elérhető javítási szolgáltatások biztosítása érdekében.

1.15. Az EGSZB úgy véli, hogy a csomagolóanyagok újrafeldolgozhatóságát figyelembe kell venni azokban a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerekben, amelyek környezetvédelmi szempontok szerint alakuló díjakat alkalmaznak.

([1]) A körforgásos gazdasággal és az erőforrás-hatékonysággal foglalkozó globális szövetség.

2. **Bevezető megjegyzések**

2.1. Az Európai Bizottság *„A 2020. évi új iparstratégia frissítése: Erősebb egységes piac kiépítése Európa fellendülése érdekében”* című közleményében ([2]) hangsúlyozza, hogy az energiaigényes iparágak nélkülözhetetlenek az európai gazdaság számára, és támogatni kell őket annak érdekében, hogy új piacok jöjjenek létre a klímasemleges és körforgásos termékek, például az acél számára. Megállapítja továbbá, hogy az EU klímasemlegességre való átállása a fosszilis tüzelőanyagoktól való jelenlegi függőséget külföldről származó nyersanyagoktól való függőséggé alakíthatja át.

2.2. A Covid19-világjárvány egyértelműen rámutatott az európai ellátási láncok törékenységére és a stratégiai nyersanyagok tekintetében a külföldi országoktól való függőségre. A hiányok továbbra is fennállnak, és úgy tűnik, hogy az EU nem képes reziliensebbé tenni az értékláncokat, és jobban felkészülni a kettős átállással járó lehetséges jövőbeli sokkhatásokra.

2.3. A Nemzetközi Energiaügynökség szerint az ásványi nyersanyagok iránti kereslet 2050-re a hatszorosára fog nőni. Mivel az elsődleges nyersanyagok mennyisége korlátozott, és gyakran nem állnak rendelkezésre az EU-ban, a hangsúlyt az újrafeldolgozási kapacitások és képességek javítására, valamint a másodlagos nyersanyagok valódi piacának megteremtésére kell helyezni.

2.4. Az EU-nak, a tagállamoknak és az ipari érdekelt feleknek – miközben az európai zöld megállapodásban meghatározott célok elérésére törekednek – biztosítaniuk kell, hogy ne kerüljön veszélybe az ipar versenyképessége, valamint az ipari értékláncok, a munkavállalók és a társadalom egésze. Ezért korszerűsíteni kell a hulladéktól az új végtermékekig húzódó európai újrafeldolgozási láncot, és a hatékony és fenntartható újrafeldolgozásra kell összpontosítani, többek között az ipari szimbiózis módszertanának előmozdítása révén.

3. **Körforgás, újrafelhasználás és újrafeldolgozás, a másodlagos nyersanyagok elérhetősége**

3.1. Az EU arra törekszik, hogy a gazdaságot egy fenntarthatóbb és körforgásos gazdasággá alakítsa át, amely képes további 700 000 munkahelyet teremteni ([3]). Bár egyes anyagok, például a vas, a cink vagy a platina esetében az eredmények már közelítenek a felső határhoz, az olyan kritikus fontosságú nyersanyagok esetében, mint a ritkaföldfémek, például a gallium vagy az irídium, a másodlagos nyersanyagok hozzájárulása meglehetősen csekély. Becslések szerint minden tonna újrahasznosított acél 1,5 tonna szén-dioxid légköri kibocsátását akadályozza meg. Az EGSZB megjegyzi, hogy a másodlagos nyersanyagok nagyobb mértékű elterjedését a jó minőségű másodlagos nyersanyagok hiánya, az elérhetőség általános hiánya és a nem versenyképes árak akadályozzák.

3.2. Az Ukrajna elleni orosz invázió további nyomást gyakorolt az uniós ipar nyersanyagellátására, és az újrafeldolgozás támogatása nem lesz elegendő a jövőbeli nyersanyagigények kielégítéséhez. Az EGSZB ezért további sürgős szakpolitikai intézkedéseket szorgalmaz, amelyek támogatják és finanszírozzák a K+F-et a kritikus fontosságú nyersanyagok helyettesítése, az erőforrás-felhasználás csökkentése, a termékhatékonyság javítása stb. tekintetében. Az EGSZB üdvözli azt az átfogó megközelítést, amely a kritikus fontosságú nyersanyagokról szóló európai jogszabályra irányuló európai bizottsági javaslatot jellemzi, és úgy véli, hogy hatékonyabbá kell tenni az uniós nyomon követést, kockázatkezelést és irányítást a kritikus fontosságú nyersanyagok területén. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy meg kell erősíteni az EU kritikus fontosságú nyersanyagokkal kapcsolatos külső fellépéseit. Erre harmadik országokkal kialakított, célzott stratégiai partnerségek, kétoldalú/regionális kereskedelmi megállapodások és tárgyalások, ágazati megállapodások, fejlesztési együttműködés és többoldalú kezdeményezések révén kerülhet sor.

3.3. Az EU-nak az éghajlatváltozás elleni küzdelem élharcosaként képesnek kell lennie arra, hogy exportálás helyett maga kezelje a területén keletkező hulladékot. A vasfémhulladék (vas- és acélhulladék) kivitele azonban 2021-ben 113 %-kal nőtt a 2015-ös szinthez képest, elérve a 19,5 millió tonnát, ami az EU-ból származó összes hulladékexport több mint felét (59 %) teszi ki. Az EGSZB felhívja a figyelmet az Európából származó illegális hulladékexport és az Unión kívül gyártott áruk gyanús újrabehozatalának problémájára.

3.4. Az emelkedő energia- és nyersanyagárakkal összefüggésben az EGSZB hangsúlyozza, hogy a nyersanyagok kitermelési folyamatával összevetve az újrafeldolgozás az energiafelhasználás és az ÜHG-kibocsátás jelentős csökkenését vonja maga után. Az EGSZB üdvözölné, ha szakpolitikai intézkedéseket fogadnának el új újrafeldolgozó létesítmények építése és a meglévők technológiai korszerűsítése érdekében, többek között a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek keretében. Úgy véli, hogy adóügyi és fiskális ösztönzőket kellene bevezetni új körforgásos üzleti modellek számára az értékláncok mentén, és különös hangsúlyt kellene fektetni arra a fontos szerepre, amelyet a kkv-k és az induló innovatív vállalkozások játszanak az átállási pályán.

([2]) EUR-Lex, az Európai Bizottság közleménye a 2020. évi új iparstratégia frissítéséről (COM(2021) 350 final).
([3]) EUR-Lex: A tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv.

3.5. Az EGSZB üdvözli, hogy 2021 februárjában megkezdte működését a körforgásos gazdasággal és az erőforrás-hatékonysággal foglalkozó globális szövetség, amely a körforgás javítása és az igazságos átmenet biztosítása érdekében együttműködő kormányokat fogja össze. Az EGSZB úgy véli, hogy bővíteni kellene a szövetség tagjainak körét, mivel a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás biztosítása érdekében nagyobb globális erőfeszítésekre van szükség.

4. **Igazságos átmenet**

4.1. Miközben gazdaságaink zöld és digitális gazdasággá alakulnak át, egyes régiók és ágazatok előtt sajátos társadalmi-gazdasági nehézségek állnak, a fémipar pedig a foglalkoztatás és a készségek terén is kihívások elé néz. Az uniós vállalatoknak és munkavállalóknak fokozott támogatásra van szükségük ahhoz, hogy eleget tegyenek az új üzleti modellek követelményeinek, illetve jobban felkészüljenek a jövőbeli kihívásokra és lehetőségekre. Ehhez jön még, hogy a körforgásos átállásnak meg kell előznie a munkakörülmények torzulását. Az EGSZB úgy véli, hogy a fenntartható fejlődés és az igazságos átmenet előmozdítása érdekében minden tagállamban tovább kell fejleszteni a célzott szakpolitikai intézkedéseket és közberuházásokat.

4.2. Az EGSZB támogatta, hogy az európai zöld megállapodás beruházási tervének részeként elfogadják az igazságos átmenet mechanizmust, amelyet elengedhetetlen eszköznek tart annak biztosításához, hogy senki ne maradjon ki a klímasemleges gazdaságra való átállásból. Fontos előrelépésnek számít, hogy elfogadták az Igazságos Átmenet Alapot (az igazságos átmenet mechanizmus első pillérét).

4.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális partnereknek, a civil társadalomnak és az ipari szervezeteknek rendkívül fontos szerepet kell játszaniuk az igazságos átmenet mechanizmus végrehajtásában és nyomon követésében, valamint abban, hogy felhívják a hatóságok figyelmét a polgárok és a vállalkozások sajátos igényeire. Az EGSZB jónak látná, ha intenzívebb párbeszéd és szorosabb együttműködés alakulna ki az európai és nemzeti közigazgatási szervek, az ipari szereplők és az érintett ipari NGO-k között.

4.4. Az üzemi tanácsokon vagy a szociális párbeszéd egyéb releváns testületein belül a szociális partnerek minden szinten nagyon fontos szerepet játszanak az igazságos átmenetre vonatkozó stratégiákról folytatott tárgyalásokban. Ők vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy feltérképezzék, hol jönnek létre és hol szűnnek meg munkahelyek, illetve elemezzék és előre jelezzék a munkaerő képzése és továbbképzése iránti jövőbeli igényeket. Jelenleg olyan munkavállalókra van sürgető szükség, akik szakértelemmel rendelkeznek a meghosszabbított élettartamú termékek újrafeldolgozása, tervezése és gyártása, a hulladékgazdálkodás és a fejlett szétválogatás terén.

5. **Hulladék, a hulladék-keretirányelv és a hulladékszállításról szóló rendelet**

5.1. A hulladék fontos értéket képvisel a másodlagos nyersanyagok hasznosítása szempontjából, hozzájárul az EU körforgásos gazdaságához és az európai zöld megállapodáshoz, csökkenti az importált elsődleges nyersanyagoktól való függőséget, és kíméli a természeti erőforrásokat, miközben visszaszorítja az elsődleges nyersanyagok bányászatához és feldolgozásához szükséges energiafogyasztást Európában, valamint a vas- és nemvasipar szén-dioxid-kibocsátását.

5.2. Mind a magánháztartások, mind az ipar számára fontos az uniós hulladék-keretirányelv közelgő felülvizsgálata, amelynek célja a környezet és a népegészség hulladékgazdálkodás hatásaival szembeni védelmének fokozása, a hulladék mennyiségének csökkentése, az újrahasználat növelése és az elkülönített gyűjtés javítása az újrahasználatra való előkészítés és a magas színvonalú újrafeldolgozás ösztönzése érdekében.

5.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodás és a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv ambiciózus céljainak elérése érdekében meg kell határozni, majd az Unión belül harmonizálni kell a hulladék-keretirány-elvben foglalt idevágó kritériumokat. Az EGSZB úgy véli, hogy a félreértések, a párhuzamosságok és az átfedések elkerülése érdekében meg kell teremteni a koherenciát más jogszabályokkal, különösen a fenntartható termékek környezettudatos tervezéséről szóló rendelettel és az uniós tagállamok jogszabályaival.

5.4. Az Unión belül szállított hulladékok nagyobb mennyisége és az ilyen hulladékokra vonatkozó gyorsabb eljárások a vas- és nemvasfémek jobb körforgását eredményezik, versenyképesebbé téve azokat, és csökkentve az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását. Ezenkívül az Európai Bizottság becslése szerint az újrafeldolgozási és újrafelhasználási ágazatban 9 000–23 000 új munkahely jön majd létre.

5.5. Az EGSZB már megállapította, hogy „a jó minőségű, újrafeldolgozható hulladékok exportja károsan hat az EU fenntarthatóságára, és aláássa globális versenyképességét, mivel értékes erőforrásokat biztosít külső versenytársaknak” ([4]). Annak érdekében, hogy teljes mértékben ki lehessen használni a megnövekedett belső hulladékmennyiséget, az EGSZB kéri, hogy biztosítsanak finanszírozási lehetőségeket a K+F számára az újrahasználatra és újrafeldolgozásra szolgáló élvonalbeli technológiák felkutatása, valamint a legkorszerűbb hulladékkezelő és -újrafeldolgozó létesítmények fejlesztése terén.

5.6. Az EU-ból kiinduló hulladékexportot csak akkor szabad engedélyezni, ha a környezetvédelmi és szociális normák a célországban egyenértékűek az EU-ban alkalmazott normákkal, és teljes mértékben tiszteletben vannak tartva. Az uniós határokon végzett szigorúbb ellenőrzésekkel meg kell akadályozni a hulladékszennyezés áthelyezését, miközben az exportált hulladékra szigorúbb átláthatósági szabályokat kell alkalmazni, a hulladékgazdálkodásra és az előírások betartására vonatkozó információkat pedig nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság javaslatát a külső hulladékkezelő létesítmények harmadik fél által és országos szinten végzett ellenőrzésére, és már kérte, hogy a szociális partnerek és az érintett nem kormányzati szervezetek vegyenek részt az ellenőrzési eljárásokban ([5]).

5.7. Az EGSZB úgy véli, hogy az osztályozással kapcsolatos kérdéseket különösen szigorúan kell ellenőrizni abban az esetben, ha a hulladékexportőrök megkísérlik átminősíteni a jelenlegi hulladékexportot olyan exporttá, amelynek hulladékstátusza megszűnt. Ez a kockázat teljes mértékben alááshatja az Európai Bizottság által a hulladékexport tekintetében javasolt teljes reformot.

5.8. A helyi hulladékfeldolgozási feltételek és szabályozások előzetes nyomon követését vagy hatékony utólagos ellenőrzését prioritásként kell kezelni és el kell végezni. Az EGSZB megfelelő és hatékony védintézkedési eljárások bevezetését szorgalmazza, hogy felfüggesszék a kivitelt abban az esetben, ha a megkövetelt feltételek nem teljesülnek.

5.9. Az EGSZB kéri, hogy rövidítsék le a felülvizsgált hulladékszállítási rendelet alkalmazására vonatkozó kétéves átmeneti időszakot. A működőképesség biztosítása és a szükségtelen késedelmek elkerülése érdekében tíz napra kell csökkenteni azt a javasolt 30 napos határidőt, amelyen belül a tranzitország illetékes hatóságai érvényes kifogást emelhetnek a tervezett, hasznosítási célú szállítással kapcsolatban. Az EGSZB emellett kéri, hogy az említett hatóságokra vonatkozó egyértelmű korlátozásokkal akadályozzák meg, hogy ugyanazon szállítás ellen többször is kifogást emelhessenek.

5.10. A környezeti integritás biztosítása érdekében az EGSZB arra kéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy ugyanazokat a szigorú kritériumokat alkalmazzák mind az OECD-országokba, mind az OECD-n kívüli országokba exportált hulladékra vonatkozó környezetvédelmi kötelezettségvállalások tekintetében.

5.11. A hulladékszállításról szóló rendelet jelenlegi végrehajtási eljárásainak hiányosságai oda vezettek, hogy a szervezett bűnözői csoportok egyre nagyobb mennyiségben szállítanak tiltott hulladékot, ami a becslések szerint az összes hulladékszállítás 30 %-át teszik ki Európában ([6]). Az EGSZB támogatja az ellenőrzési és vizsgálati eljárások megerősítését, és teljeskörű együttműködést sürget a tagállamok és az Unió között, összhangban a szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló új uniós stratégiával (2021–2025) ([7]).

5.12. Az ipari érdekelt felek és a nem kormányzati szervezetek fontos szerepet játszanak az illegális hulladékszállítás elleni küzdelemben. A nem bizalmas adatokat valamennyi érdekelt fél számára hozzáférhetővé kell tenni, mivel a nagyobb átláthatóság segít az illegális hulladékszállítás visszaszorításában.

6. **Környezettudatos tervezés**

6.1. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodásban és a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervben meghatározott ambiciózus uniós célkitűzések eléréséhez meg kell erősíteni a fenntartható termékek környezettudatos tervezésére vonatkozó jogszabályokat. A fenntartható termékek környezettudatos tervezéséről szóló rendelet lehetőséget kínál az uniós gyártóknak arra, hogy egy közös értékelési módszer alkalmazásával megkülönböztessék termékeiket a kevésbé jól teljesítő termékektől. Az ipari szakértők és más érdekelt felek részvétele elengedhetetlen annak biztosításához, hogy a körforgásosság a terméktervezés minden szintjén érvényesüljön, és a hulladékképződés megelőzése és a minimális újrafeldolgozott tartalomra vonatkozó követelmények beépüljenek a folyamatba.

([4]) Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hulladékszállításról, valamint az 1257/2013/EU és az (EU) 2020/1056 rendelet módosításáról [COM(2021) 709 final – 2021/0367 (COD)] (HL C 275., 2022.7.18., 95. o.).

([5]) Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hulladékszállításról, valamint az 1257/2013/EU és az (EU) 2020/1056 rendelet módosításáról [COM(2021) 709 final – 2021/0367 (COD)] (HL C 275., 2022.7.18., 95. o.).

([6]) Kérdések és válaszok a hulladékszállításra vonatkozó új uniós szabályokról.

([7]) A szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló uniós stratégia (2021–2025).

6.2. Az EGSZB kéri, hogy a fenntarthatóság fogalommeghatározásába ne csak a környezetvédelmi követelményeket, hanem a szociális szempontokat is foglalják bele, ahogy az most is történik. Fontos, hogy a szociális szempontok megfeleljenek a nemzetközi munkaügyi normáknak, amilyen például a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások tiszteletben tartása.

6.3. A fenntartható termékek környezettudatos tervezéséről szóló rendeletben el kell ismerni a másodlagos nyersanyagok és melléktermékek felhasználását, mivel ezek jelentős mértékben hozzájárulhatnak az EU éghajlat-politikai céljainak eléréséhez. Ugyanígy a termékek és az azokat alkotó anyagok újrafeldolgozhatóságának megtervezése is kulcsfontosságú tényező a körforgás fokozásában és a jó minőségű másodlagos nyersanyagok elérhetőségének javításában.

6.4. A digitális termékútlevél fontos eszköz ahhoz, hogy eljuttassuk a fogyasztókhoz a termékek fenntarthatóságára vonatkozó fontos információkat, és védjük a gyártók szellemitulajdon-jogait. Ezzel megelőzhető az adatokkal való visszaélés és elkerülhető a zöldrefestés. Ahhoz, hogy ilyen jellegű információkat tudjunk szolgáltatni mind a hagyományos, mind az online piacon, mindenképpen szükség van egy stabil, megbízható és átfogó adatbázisra.

6.5. A termékek élettartamának meghosszabbítása is egyre fontosabbá válik az európai ipar versenyképessége szempontjából, különösen azért, mert az EU gyakran harmadik országoktól függ. Az EGSZB úgy véli, hogy meg kell erősíteni a K+F beruházásokat és a köz- és magánszféra közötti partnerségeket, és pénzügyi támogatást kell nyújtani számukra.

7. **Az építési termékekről szóló rendelet**

7.1. A fenntartható termékek környezettudatos tervezéséről szóló rendeletre irányuló javaslattal összefüggésben az építési termékekről szóló rendelet felülvizsgálata lehetőséget nyújt arra, hogy az építőipar különböző piaci ágazataiban ugyanolyan szinten törekedjenek a termékek fenntarthatóságára. Miközben az építési termékekről szóló rendeletre irányuló javaslat elismerte az újrafeldolgozott anyagok használatának fontosságát, ugyanígy a melléktermékek felhasználása is hozzájárulhat az elsődleges természeti erőforrásoktól való függés csökkentéséhez, ezért azt figyelembe kell venni a termékteljesítményre vonatkozó kritériumokban.

7.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a környezeti fenntarthatóság minimumkövetelményeinek és a szociális követelményeknek a bevezetése – címkézéssel és piaci ösztönzőkkel összekapcsolva – egyenlő versenyfeltételeket teremtene a fenntartható termékek számára, és biztosítaná, hogy azokat megfelelően elismerjék.

7.3. A zöld közbeszerzési kritériumoknak az építési termékekről szóló rendeletben meghatározott teljesítményküszöböket kell alkalmazniuk. Az EGSZB úgy véli, hogy a zöld közbeszerzés alapvetően fontos szerepet játszik a körforgásos gazdasági minták felgyorsításában, a fenntarthatóság előmozdításában és a fenntartható termékek uniós piacának megteremtésében. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az építési termékek harmonizált uniós szabványosítása koherens keretet fog biztosítani a tagállamok számára, miközben a tartósság, a javíthatóság, a biztonság stb. tekintetében javítja az átláthatóságot.

7.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az építőiparban jelenleg alkalmazott értékelési módszerek nincsenek teljes mértékben összehangolva, így Unió-szerte eltérő eredményekhez vezethetnek, és ezáltal nem hasonlíthatók össze. Előfeltétel az építési termékekre vonatkozó környezeti teljesítményértékelések következetességének és összehasonlíthatóságának a javítása. Az EGSZB úgy véli, hogy a környezeti lábnyom meghatározására szolgáló módszerek ([8]) fejlesztése előremutató lépés, ami segítheti e célok elérését.

7.5. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság számos jogalkotási javaslatot kíván előterjeszteni a termékek javíthatóságának fejlesztése, a termékek életciklusának meghosszabbítása, az energiacímkézés bevezetése és a fogyasztók számára elérhető javítási szolgáltatások biztosítása érdekében.

8. **A csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelv**

8.1. Fontos biztosítani, hogy minden forgalomba hozott csomagolóanyag újrafeldolgozható vagy újrafelhasználható legyen. A csomagolás újrafeldolgozhatóságának tervezésekor nemcsak az újrafeldolgozási arányt kell figyelembe venni, hanem azt is, hogy az anyagok mennyiben újrafeldolgozhatók lényegi tulajdonságaik elvesztése nélkül, illetve milyen mértékben helyettesíthetnek elsődleges anyagokat. Ez segíteni fog abban, hogy magas színvonalú újrafeldolgozásról gondoskodjunk az életciklus végén. A csomagolóanyagok újrafeldolgozhatóságát környezetvédelmi szempontok szerint kialakított díjszabás révén figyelembe kell venni a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerekben.

([8]) A Bizottság (EU) 2021/2279 ajánlása (2021. december 15.) a környezeti lábnyom meghatározására szolgáló módszereknek a termékek és a szervezetek életciklus-alapú környezeti teljesítményének mérésére és ismertetésére szolgáló alkalmazásáról (HL L 471., 2021.12.30., 1. o.).

8.2. Míg az újrafeldolgozott tartalomnak fontos szerepe van az újrafeldolgozott anyagok iránti kereslet ösztönzésében, az acélcsomagolások esetében már jól működik a másodlagos anyagok piaca, és az acélcsomagolások újrafeldolgozási aránya már meghaladja a 84 %-ot. Ezért az újrafeldolgozott tartalom növelésére vonatkozó kötelezettség a gyakorlatban növelheti az ÜHG-kibocsátást, ha a hulladékot nagy távolságra kell szállítani, és külön kell választani más forrásanyagoktól.

Kelt Brüsszelben, 2023. január 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG